

GEORGES BATAILLE AND THE AGONY OF COMMUNICATION

Julia-Sanda Zârnovean, PhD Student, "Transilvania" University of Braşov

Abstract: Central to Georges Bataille's writings is the problem of communication. Throughout his turbulent life, he tried to transcend the abyss that exists between himself and the other, through what he calls inner, sovereign experience. Extreme states such as eroticism, anguish, pain, disgust, death are the objects of his fascination precisely to the degree that they can shatter the limits of our individuality, gaining access to a world beyond everyday reality. This paper examines Bataille's personal experiences, those special inner experiences which overflow into his work, providing their point of intersection. Furthermore, it seeks to point out that there is an intimate connection between his life and work. Drawing upon biographic insights, I argue that Bataille's main goal was to transpose his internal data into a prodigious social investigation.

Keywords: communication, inner experience, individuality, limits, freedom.

Georges Bataille n-a încetat să fie o figură controversată. Încă din timpul vieții a avut parte de o reputație bizară, reputație ce a rămas, în mare măsură, neschimbată până în zilele noastre, cu precădere în afara spațiului cultural francez. A fost numit, pe rând, pornograf, eretic damnat, nebun fascinat de faimosul criminal medieval Gilles de Rais, de scatologic, profet blestemat, depravat, obsedat de durere și moarte, libertin, geniu torturat, foarte greu sau chiar imposibil de digerat. Pe de altă parte, Michel Foucault, discipol devotat, afirma: „Bataille este unul dintre cei mai importanți scriitori ai secolului XX. Îi datorăm o mare parte din momentul la care am ajuns; dar ceea ce rămâne de făcut, de gândit și de spus i se datorează deopotrivă, și așa va rămâne pentru mult timp.”¹ În același spirit, Marguerite Duras: „Simplul nume al lui Bataille îi întimidează pe critici. Anii trec: oamenii continuă să trăiască în iluzia că într-o zi vor putea vorbi despre el. Prea grijulii pentru reputația lor, vor muri fără a îndrăzni să înfrunte acest taur.”²

În ciuda tuturor acestor calificative, Bataille rămâne un autor dificil de clasificat grație naturii transgresive a textelor sale, ce depășesc deseori granițele disciplinare. Aflat mereu la margine, poziție preferată, s-a împotrivit etichetării. Autor prolific, a abordat domenii dintre cele mai diferite: a scris poezie, romane, critică literară, memorialistică, studii de sociologie, economie, antropologie, istorie a artei, filosofie, teologie, politică. Citit de cercul său larg de prieteni, Bataille a intrat abia după moarte în atenția cititorilor și criticilor anglo-saxoni, mult mai rezervați și sceptici decât francezii.

Cunoscut în special datorită *Istoriei ochiului și Erotismului*, Bataille a devenit un counterculture icon, statut care, mi se pare, i se potrivește mai bine decât cel al unui clasic modern. Cei care l-au scos din penumbra atât de îndragită de el au fost mult mai cunoscuții Maurice Blanchot, Jacques Derrida, Jean-Francois Lyotard, Michel Foucault, Roland Barthes, Jean Baudrillard, Jacques Lacan, Julia Kristeva, Susan Sontag, Philippe Sollers, Gilles Deleuze sau Pierre Klossowski, fiind eminența cenușie din spatele gândirii lor.

¹ Georges Bataille, *Madame Edwarda, Mortul, Istoria ochiului*, Editura Polirom, București, 2004, coperta IV

² *Ibidem*

Dar cum a putut Georges Bataille să provoace reacții aflate la extreme, de respingere categorică și entuziasm dus până aproape de fanatism? Tocmai prin intermediul vieții și operei sale, legate în cel mai intim mod cu putință. Pentru el, experiențele personale și textele unui autor nu pot fi separate niciodată, evenimentele biografice fiind cele care deschid calea către noi orizonturi, către noi moduri de a ne apropia de operă. Însuși Bataille afirma, în debutul romanului *Albastrul cerului*: „Sunt convins: doar experiența sufocantă, imposibilă, oferă autorului mijlocul de a atinge viziunea îndepărtată, așteptată de cititorul sătul de limitele apropiate impuse de convenții. Cum să ne oprim asupra unor cărți în care, în chip vădit, autorul n-a suferit o *constrângere*?”³ De câteva dintre aceste experiențe sufocante, imposibile mă voi folosi în cele ce urmează pentru a urmări impactul lor asupra sensibilității bataillene.

Așadar, voi scoate la lumină câteva evenimente din biografia lui Bataille, semnificative în raport cu opera sa, evenimente care, conform propriilor mărturisiri, au supraviețuit de-a lungul anilor, suferind complexe metamorfoze, devenind aproape de nerecunoscut, din cauza înțelesului obscen căpătat. Pornind de la particular, de la interior - de la experiențele interioare - la general, la exterior, Georges Bataille întreprinde un studiu riguros al fenomenelor sociale. Considera că numai despre dimensiunea interioară a omului, experiențele trăite în mod direct se poate vorbi cu autoritate, autentic. Astfel, a fost necesar ca pentru a studia societatea să treacă mai întâi printr-o riguroasă analiză a sinelui.

Georges Bataille și-a caracterizat viața ca fiind o „rană deschisă”. De fapt, așa spune chiar că e vorba de o serie de răni ce au sângerat pe tot parcursul vieții. Prima, poate cea mai adâncă, datează din copilărie și se leagă de tatăl său, unul dintre cei mai faimoși tați din literatură, Joseph-Aristide. Paralizat, orb și sifilitic, a înnebunit în cele din urmă, marcându-l pe fiul său pentru tot restul vieții. Iată cum, într-un interviu din 20 mai 1951, amintirile din urmă cu patru decenii încă erau vii în mintea sa: „My father always just sit there in the dark, since it was meaningless to turn on the lights. If no one else was there besides me, nobody would turn the lamp on and so I'd just sit there, I remember, prostrate, and deeply sickened, even. I remember quite clearly sitting for hours in feeble light and how they were some of the most painful hours of my life.”⁴

Între urletele de durere ale tatălui, care „at times, the <<lightning sharp pains>> would make him howl like a beast”⁵ și agonia mamei care încercase să se sinucidă de două ori, nu e deloc deplasat să spunem că suferința l-a modelat, devenindu-i, de foarte devreme, o parteneră nedorită de viață. Scenele scatologice, scenele de durere la care a asistat în copilărie și adolescența incipientă l-au prefigurat pe prozatorul scandalos de mai târziu. Coșmarul trăit în primul deceniu al secolului XX a fost echivalentul butonului de start pentru întreaga sa operă, nu doar cea de ficțiune. Această perioadă reprezintă o tragică sursă de inspirație pentru gânditorul negativității, intolerabilul, „blestematul” din deceniile următoare: marile teme bataillene s-au ivit din explorarea, pe alocuri halucinatorie, a acestor experiențe-limită: vertijul, durerea, putreziciunea, sexualitatea dusă la extrem, interdictul/transgresiunea,

³ Georges Bataille, Cuvânt înainte al autorului, *Albastrul cerului*, Editura Univers, București, 1996, p. 21

⁴ Labarthe, André (director), *Georges Bataille: À perte de vue*, co-produced by Amip-France 3, documentary program, broadcasted on 30 april 1997; „Tatăl meu stătea mereu în întuneric, fiindcă n-avea rost să aprindă luminile. Dacă nu era nimeni s-o facă, rămâneam așa, copleșit și neputincios. Îmi amintesc foarte clar cum stăteam acolo ore întregi, în semiîntuneric, fiind cele mai dureroase ore din viața mea.” (traducerea mea)

⁵ Stuart Kendall, *Georges Bataille*, Reaktion Books Ltd, London, 2007, p. 13; „uneori, <<durerile fulgerătoare>> îl făceau să urle ca o fiară” (traducerea mea)

lumina/întuneric, oroarea, răul, moartea. În mod paradoxal, toate acestea sunt investite cu rolul excepțional de a introduce „la splendeur divine” în lume.

După dezastrul personal, apare cel social: Primul Război Mondial, care întunecă și mai mult tabloul vieții lui Bataille. Orașul în care locuia, Reims, a intrat sub asediul nemților în 1914. Fuge împreună cu mama sa lăsându-și în urmă tatăl paralizat, care moare la scurt timp. Altă amintire dureroasă ce avea să-l obsedeze toată viața. În mod surprinzător (sau poate nu, fiindcă discutăm totuși despre un om fascinat de „partea blestemată” a ființei), n-a încercat să-și reprime această amintire, ci s-o folosească metamorfozată în textele sale. Moartea tatălui, alături de moartea mamei, reprezintă două surse majore de inspirație. De aici (și nu numai) ia naștere șirul de metafore ce stă la baza romanelor sale de mici dimensiuni, metafore ce reprezintă esența incandescentă a acestora. *Istoria ochiului*, *Madame Edwarda*, *Albastrul cerului* sau *Mortul* sunt vulcanii zgomotoși care-și vor azvârli lava fierbinte asupra oricui va avea curajul să-i privească.

Fără îndoială că, fiind martor la acest adevărat spectacol al durerii, Bataille trebuie să se fi simțit copleșit, dezgustat și oarecum exclus din lumea normală. Acest mod extrem de a trăi va avea un rol de referință în sistemul său filosofic, stilul adoptat fiind unul mai mult decât provocator, visceral, necruțător. Despre scrisul lui, Bogdan Ghiu, unul dintre traducătorii săi în limba română, spunea, într-o postfață atât de sugestiv intitulată *Umbra tot mai apăsătoare a Soarelui*: „Scrisul lui Bataille este greu de suportat, stârnește, fie și pentru faptul că dă corp, că angajează corpul, comotii intelectuale, face expresia să se bâlbâie și să se dezarticuleze.”⁶

La fel de important este următorul eveniment, subliniat de Stuart Kendall, unul dintre biografii săi: în ianuarie 1916, Bataille a fost înrolat în armata franceză, dar înainte să ajungă pe front a contractat o boală pulmonară ce avea să-l ținutască la pat pentru o perioadă îndelungată, cu efecte revelatoare pe termen lung: „This period was doubly portentous. Bataille would never again be healthy: ever after this, his life would be physically tenuous, a delirious struggle for breath.”⁷ Continua luptă cu boala îi va servi drept memento, nu-i va permite să ignore nici măcar pentru o clipă fragilitatea vieții și permanenta expectativă a morții, fapt care va da cuvintelor sale o greutate și o gravitate aparte.

Pe de altă parte, războiul i-a deschis calea către ceea ce va fi o altă zonă esențială a gândirii sale: violența. Într-un foarte interesant eseu despre intensitatea orbitoare a Primului Război Mondial asupra suprealismului francez, Martin Jay confirmă impactul violenței asupra creativității autorului: „On a deeper level, the war seems to have exercised a certain positive fascination. For it is striking that many of Bataille’s obsessive themes would betray an affinity for the experiences of degradation, pollution, violence and communal bonding that were characteristic of the life in the trenches.”⁸

⁶ Georges Bataille, *Partea blestemată. Eșeu de economie generală*, Editura Art, București, 2008, p. 232

⁷ Stuart Kendall, *Op.cit.*, p. 22; „Această perioadă are dublă semnificație. Bataille nu avea să-și mai recapete sănătatea; după acest moment, viața lui va fi fragilă din punct de vedere fizic, o încercare disperată de a respira.” (traducerea mea)

⁸ Martin Jay, *The Disenchantment of the Eye: Surrealism and the Crisis of Ocularcentrism*, în „Visual Anthropology Review”, vol. 7, nr. 1. Spring 1991, p. 16; „În adâncime, războiul pare să fi exercitat o anumită fascinație pozitivă. Fiindcă e frapant cum multe dintre temele obsedante ale lui Bataille vor trăda o afinitate pentru experiențe ca degradarea, murdăria, violența și o anumită comuniune, caracteristice vieții în tranșee.” (traducerea mea)

Violența reprezintă unul dintre pilonii de rezistență pentru sistemul său filosofic. Acest concept-fetiș reprezintă pentru autorul francez echivalentul vulturului lui Prometeu, ce nu i-a dat pace și i-a stimulat extraordinara imaginație. E ceea ce l-a ținut într-o continuă stare de tensiune creatoare, dar și ceea ce l-a îndepărtat de o imediată receptare chiar și pe terenul culturii franceze, dat fiind modul cu totul inedit de a se raporta la ea, deseori generator de neînțelegeri, însă „he was not interested in playing safe and following well-charted routes.”⁹ Tocmai războiul (deși a experimentat imensa putere destructivă a ambelor mari războaie mondiale, mă refer în special la Primul Război Mondial, trăit în perioada de formare intelectuală) i-a făcut demonstrația extraordinarei forțe a violenței. Violența reprezintă cel mai eficient mod – și poate unicul – de a distruge limitele, ceea ce duce și la libertatea prin excelență. Iată o asociere interesantă, surprinzătoare, dar fidelă spiritului batailleian. Denis Hollier, exeget recunoscut al lui Bataille, afirmă chiar: „For Bataille, the war is accompanied by an impression – conceivably a scandalous impression – of lightness.”¹⁰ De asemenea, violența zguduie și limitele lingvistice, iar Bataille provoacă limba, o face să se întindă la maximum. Maniera în care lucrează cu limba i-a atras etichetele menționate la începutul acestui text, dar și ceea ce i-a dat aura de revoluționar.

Singurătatea a fost adevărul vieții lui Georges Bataille, la fel cum este și adevărul morții: „I'm deaf in the depths of my solitude, its chaos surpasses that of war.”¹¹ Destinul lui va fi asemănător cu cel al tatălui, acesta fiind convins că omul este abandonat în lume. Propria soartă stă mărturie în favoarea viziunii despre viață: a experimentat izolarea ontologică a omului condamnat să fie pentru totdeauna separat de ceilalți, în ciuda diverselor grupări literare fondate și a activității politice. De asemenea, a crezut că omul este incomplet, insuficient sieși, mereu în căutarea sentimentului de continuitate: „Throughout his life, Bataille was always striving towards the creation of a community within which he could achieve a sense of belonging.”¹² De aceea a făcut din opera sa un răspuns, un răspuns în care a crezut cu tărie și în spiritul căruia a trăit. Care este acesta? Transgresiunea, concept-fetiș, ce explică întocmai depășirea limitelor propriei ființe, chiar și pentru o perioadă scurtă de timp. Transgresiunea șterge barierele dintre lumea rațională, a regulilor și ordinii și cea suverană, a stărilor extatice provocate de erotism, angoasă, sacrificiul religios, emoție excesivă, frumusețe, orgie, beție, pierderea de sine, violență. În cele din urmă, transgresiunea devine și literară, socială, Bataille intenționând să propună o reinterpretare a ideii de identitate, de cunoaștere, de iubire.

Experiențele personale pe care le-am evidențiat mai sus sunt ele însele niște experiențe-limită, altă expresie-cheie la Bataille, el închinându-și viața explorării limitelor cunoașterii. Faptul că a trăit de la început dimensiunea excesivă a vieții, în mijlocul iraționalului, l-a împins să gândească mereu la limită, chiar gândind limita și în afara ei. Biografia sa este creatoare de tensiuni ce traversează toate dimensiunile operei sale. În

⁹ Michael Richardson, *Georges Bataille*, Routledge, New York, 1994, p. 3; „n-a fost interesat de reguli și nici de a urma rutele circulate.” (traducerea mea)

¹⁰ Denis Hollier, *Absent without leave*, Harvard University Press, 1997, p. 133; „ Pentru Bataille, războiul este însoțit de o senzație – negreșit scandalosă – de luminozitate.” (traducerea mea)

¹¹ Georges Bataille, *Guilty*, The Lapis Press, United States of America, 1988, p. 33; „Sunt surd în adâncimile singurătății mele, haosul ei e mai puternic decât cel al războiului.” (traducerea mea)

¹² Michael Richardson, *Op. cit.*, p. 52; „Pe parcursul vieții sale, Bataille s-a străduit din răspuneri să pună bazele unei comunități în interiorul căreia să obțină o senzație de apartenență.” (traducerea mea)

consecință, a plasa între margini un om care a scris despre „incomunicabil”, despre acele lucruri ce zdruncină moralitatea multora ar fi o gravă eroare. Ce comunică Bataille trebuie mai întâi simțit, apoi gândit. Fiindcă, în defniv, el se folosește de „experiența interioară” („Inner experience describes an anguished tearing of individual experience and existence, an encounter with forces at the extreme limit of possibility”¹³) pentru a ne comunica tuturor ceea ce preferăm să ascundem în spatele zidurilor rușinii tocmai pentru a ne continua existența de ființe aservite, angajate în slujba mecanismului de funcționare a lumii legilor și ordinii. Chiar și așa, suntem în permanență tentați să privim prin acea minusculă crăpătură păstrată în zid acele lucruri care ne umplu de oroare și de încântare, stranii, dar frumoase, dureroase, dar divine - dragostea și moartea - intim legate pentru Bataille. Ne vorbește despre ele cu atâta pasiune și fascinație, încât devine imposibil să nu te simți atras, pătruns de intensitatea acestor, doar în aparență, contrarii. De asemenea, ne provoacă să gândim liber, ca ființe libere, suverane. Viața trăită în circumstanțe extreme - familiale și sociale - l-a împins spre margini, spre extreme, transformându-se într-un underground man, posesor al unei gândiri extravagante, „an extreme thinker for extreme times.”¹⁴

Bataille pune condiția umană într-o nouă lumină, una teribil de incomodă pentru cei ce preferă să-și ferească privirea. Cu ochii larg deschiși, vorace, el ne provoacă să privim cu alți ochi ceea ce societatea păstrează în obscuritate, tocmai o dimensiune esențială a existenței: erotismul, sexualitatea, oroarea, moartea, regândite, redefinite și plasate în zona sacrului, la rândul său redefinit. Aceste stări extreme îl interesează pe Bataille tocmai datorită faptului că deschid calea către un mod de comunicare ce depășește limitele limbajului, ce zguduie integritatea omului izolat. De pildă, privește erotismul ca fiind violent prin excelență, astfel semnând unele dintre cele mai dure pagini din literatură, în care prezintă erotismul în toată cruzimea sa. Iată definiția absolut spectaculoasă pe care o dă acestui concept: „Erotismul este aprobarea vieții până și în moarte.”¹⁵ În această nouă formulă, nu există o opoziție între iubire – fizică sau spirituală – și moarte, ci mai degrabă un raport de amestec, de dependență. Bataille plasează erotismul pe culmea spiritului uman, fiind asociat cu termenii turbare, sfâșiere, animalitate și bestialitate, cu sentimentele negative. Erotismul reprezintă o criză intensă, cea mai intensă, fiind intim legat de moarte, între acestea intervine continuitatea ființei: în clipa unirii, a fuziunii mortale, două ființe solitare, individuale, devin una, se amestecă, iar singurătatea ființei se pierde. În acest fel, e posibilă depășirea ființei personale, accesul la negarea duratei individuale, la comuniunea genuină, la libertatea absolută.

Am văzut cum Bataille a transformat evenimentele negative din biografia sa, adevărate experiențe revelatoare prilejuite de durere, în evenimente pozitive, încărcate de semnificații dintre cele mai bizare pentru cei care nu reușesc decât să zgârie suprafața vastei sale gândiri. Întâlnirile cu dezgustul, oroarea, moartea sunt transformate în întâlniri cu sublimul, extazul, miraculosul, fiindcă „Only death and desire have the force that oppresses, that takes one's

¹³ Fred Botting, Scott Wilson (eds.), *The Bataille Reader*, Blackwell Publishers, United States of America, 1997, p. 8; „Experiența interioară presupune o sfâșiere a experienței și existenței individuale, o întâlnire cu forțe la limita extremă a posibilului.” (traducerea mea)

¹⁴ Stuart Kendall, *Op. cit.*, p. 9; „un gânditor extrem pentru vremuri extreme” (traducerea mea)

¹⁵ Georges Bataille, *Erotismul*, Editura Nemira, București, 2005, p. 23

breath away. Only the extremism of desire and of death enables one to attain the truth.”¹⁶ Stările extreme, incontrolabile, negative prin excelență, au făcut obiectul cercetărilor sale tocmai prin calitatea lor de a tulbura, chiar și fizic, echilibrul omului rațional, limitat, izolat. Mai mult decât atât, acestea deschid calea către un mod de comunicare ce împinge capacitatea de comprehensiune la limită, ce depășește chiar limitele limbajului. Exact acesta este și scopul lui, ca vibrațiile din experiențele sale interioare să ne miște în profunzime, să ne păstrăm ochii minții larg deschiși.

Elementul vizual devine o rotiță de bază în interiorul mecanismului său filosofic, ochii cititorului fiind în permanență provocați, torturați. Va căuta mereu să aducă în fața ochilor noștri imagini extraordinare, ademenindu-ne până la marginea raționalului. Va porni o ambuscadă violentă împotriva convențiilor sociale ce ne înconjoară, a sensibilității noastre etice și estetice. Va încerca să ne transmită șocul resimțit de el ca urmare a experiențelor revelatoare trăite, de a ne destabiliza inclusiv la nivel fizic. A plasa viziunea durerii, a obscenului în centrul experienței estetice a reprezentat, fără îndoială, una dintre cele mai ambițioase tentative ale culturii secolului XX. Reprezentarea vizuală a suferinței, a scandalosului devine un leitmotiv în scrierile bataillene. De menționat faptul că sursa obsesiei vizualului poate fi urmărită până în copilărie, mai exact, la ochii albi, enormi ai tatălui. Ochii suferinzi ai tatălui au trimis constant ecouri către imaginația fiului.

Consider că aceste referințe biografice au un rol esențial atunci când se discută despre mecanismul general de gândire al lui Bataille. Evenimentele turbulente, „de nebunie” pe care le-a experimentat au rol de background, astfel putem plasa opera sa într-un context. Acestea trimit unde de șoc către textele sale, cutremurându-i și pe cititori deopotrivă. Sunt de părere că este important să luăm în considerare acest dialog violent dintre viață și operă. Desigur, nu susțin că în lipsa efectelor textuale ale acestei legături opera sa n-ar exista sau n-ar avea valoare individuală. Dar, cunoscându-le, cititorul poate aprecia în mod diferit opera și poate relaționa în mod diferit cu autorul. În plus, doar în felul acesta e posibil să-l înțelegem cu adevărat, până la capăt și dincolo de el.

Pe tot parcursul vieții sale, Bataille a fost fascinat de posibilitatea de a transcende golul existent între sine și ceilalți, chiar și pentru o clipă. A fost convins că, aruncați singuri într-o aventură incomprehensibilă, suntem prinși între obsesia continuității pierdute și dorința angoasată ca individualitatea să dureze din pricina fricii de a privi moartea în față: „Vrem să trecem *dincolo* fără să trecem pragul, menținându-ne cuminiți *dincoace* de el. Nu putem concepe nimic și nici imagina nimic decât între limitele vieții noastre, dincolo de care ni se pare că totul se șterge. Dincolo de moarte, într-adevăr, începe inconceptibilul pe care n-avem în mod obișnuit curajul să-l înfruntăm.”¹⁷ A susținut în permanență depășirea ființei personale, ieșirea din realitatea parcimonioasă și accesul la comunicarea autentică, la cunoașterea morții, la nelimitat.

Fie că e vorba de studii de sociologie, economie, antropologie, politică, filosofie, istorie a religiilor sau a artei, Georges Bataille a căutat să ofere o vedere de ansamblu asupra vieții omenești, a avut în permanență în centrul demersului său omul, omul liber. Indiferent de

¹⁶ Idem, *The impossible*, City Lights Books, San Francisco, 1991, p. 9; „Numai moartea și dorința dețin forța coplesitoare de a opri răsufarea. Numai intensitatea dorinței și a morții face posibilă dobândirea adevărului.” (traducerea mea)

¹⁷ Idem, *Erotismul*, p. 156

propunerile formulate în scrierile sale, principalul său obiectiv a fost căutarea unui punct de vedere din care să reiasă unitatea fundamentală a spiritului omenesc. Toate acestea sunt cu atât mai interesante în societatea zilelor noastre, mult mai zgomotoasă și zbuciumată, ce facilitează individualul, discontinuitatea în asemenea măsură, încât probabil însuși Bataille ar fi fost surprins de amploarea căpătată de teoriile sale, de teribila lor actualitate.

ACKNOWLEDGEMENT: This paper is supported by the Sectoral Operational Programme Human Resources Development (SOP HRD), ID134378 financed from the European Social Fund and by the Romanian Government.

Bibliografie

- Bataille, Georges, *Erotismul*, Editura Nemira, București, 2005
- Bataille, Georges, *Partea blestemată. Eseu de economie generală*, Editura Art, București, 2008
- Bataille, Georges, *Madame Edwarda. Mortul. Istoria ochiului*, Editura Polirom, Iași, 2004
- Bataille, Georges, *Albastrul cerului*, Editura Univers, București, 1996
- Bataille, Georges, *The impossible*, City Lights Books, San Francisco, 1991
- Bataille, Georges, *Guilty*, The Lapis Press, United States of America, 1988
- Botting, Fred; Wilson, Scott (eds.), *The Bataille Reader*, Blackwell Publishers, United States of America, 1997
- Hollier, Denis, *Absent without leave*, Harvard University Press, United States of America, 1997
- Jay, Martin, *The Disenchantment of the Eye: Surrealism and the Crisis of Ocularcentrism*, în „Visual Anthropology Review”, vol. 7, nr. 1. Spring 1991
- Kendall, Stuart, *Georges Bataille*, Reaktion Books Ltd, London, 2007
- Labarthe, André (director), *Georges Bataille: À perte de vue*, co-produced by Amip-France 3, documentary program, broadcasted on 30 april 1997
- Richardson, Michael, *Georges Bataille*, Routledge, New York, 1994